

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor č. 15: Teorie kultury, umění a umělecké tvorby

Srovnání mluvních projevů moderátorů České televize a FTV Prima z hlediska výslovnosti

Barbora Headlandová
Jihomoravský kraj

Brno 2020

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor č. 15: Teorie kultury, umění a umělecké tvorby

**Srovnání mluvních projevů moderátorů
České televize a FTV Prima z hlediska výslovnosti**

**Comparative analysis of utterances of newsreaders
of Česká televize and FTV Prima with respect to
pronunciation**

Autoři: Barbora Headlandová

Škola: Gymnázium Brno, Křenová, p. o., Křenová 36, 602 00 Brno

Kraj: Jihomoravský

Konzultant: Mgr. Milan Piták, Mgr. Hana Žižková, Ph. D.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem svou práci SOČ vypracovala samostatně a použil/a jsem pouze prameny a literaturu uvedené v seznamu bibliografických záznamů.

Prohlašuji, že tištěná verze a elektronická verze soutěžní práce SOČ jsou shodné.

Nemám závažný důvod proti zpřístupnění této práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů.

V Brně dne 7. 2. 2020Barbora Headlandová.....

PODĚKOVÁNÍ

Na úvod bych ráda poděkovala **Mgr. Milanu Pitákovi** za profesionální vedení této práce, její důkladnou korekturu a trefné poznatky a také za vždy vstřícný a otevřený přístup.

Dále jsem velmi vděčná **Mgr. Haně Žižkové, Ph.D.**, z Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, která byla mojí externí konzultantkou, nejen za pomoc při definování a strukturalizaci tématu, konzultace praktické části, ale i za milý přístup a podrobnou zpětnou vazbu.

V neposlední řadě chci poděkovat **Mgr. Ireně Headlandové Kalischové, Ph.D.**, za pomoc při objasňování některých pojmů a aspektů mé práce a rovněž za podporu a trpělivost.

Na závěr patří můj dík **Matyáši Láníčkovi** za cenné rady při psaní a strukturování mého výzkumu, nekonečnou trpělivost a psychickou podporu.

ANOTACE

Tento výzkum se zabývá analýzou výslovnosti moderátorů České televize a FTV Prima, vzájemným porovnáním jejich projevů a odhalením rozdílů mezi nimi. Cílem práce je zjištění míry odchylek od normativní podoby české spisovné výslovnosti v projevech jednotlivých hlasatelů. Byly analyzovány projevy osmi moderátorů během jejich výstupu ve večerních zprávách *Události* (Česká televize) a *VELKÉ ZPRÁVY* (FTV Prima) vždy ve dvou vysílacích dnech. Během výzkumu jsme došli k závěru, že celkový počet odchylek je u obou televizních stanic velmi podobný. Projevy jednotlivých moderátorů se však liší jak kvalitou, tak celkovým dojmem. Konečné výsledky by proto mohly sloužit jako podklady pro budoucí přípravu moderátorů, kteří by se tak mohli více soustředit na jednotlivé složky svého projevu.

KLÍČOVÁ SLOVA

výslovnost; ortofonie; ortoepie; hlásky; asimilace; spojování hlásek; odchylky; televizní moderátoři; média

ANNOTATION

This study deals with an analysis of the pronunciation features of newsreaders of two TV stations, namely *Česká televize* and *FTV Prima*; it compares their respective spoken production and describes possible differences between them. The aim of the research was to establish the extent of deviations from standard pronunciation of the Czech language, occurring in speeches of individual newsreaders. The research was conducted on the sample of eight newsreaders hosting two evening news programmes, i.e. *Události* (*Česká televize*) and *VELKÉ ZPRÁVY* (*FTV Prima*), in the course of two days. Although the final results concerning the number of deviations are comparable between the two stations, it may be feasible to say that there are obvious differences between individual newsreaders as to the quality of their articulation as well as the general impression. The findings of this research project could possibly be used as source material for diction coaching of any future newsreaders, helping them to focus on individual aspects of their speech production.

KEYWORDS

pronunciation; orthophony; orthoepy; sounds; assimilation; linking; deviation; TV newsreaders; media

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ČT	Česká televize
Prima	FTV Prima
IPA	Mezinárodní fonetická abeceda
OBS	Open Broadcaster Software

OBSAH

1	Úvod.....	9
2	Terminologie.....	10
2.1	Fonetická transkripce.....	10
2.2	Ortoepie.....	10
2.3	Ortofonie.....	11
2.3.1	Samohlásky.....	11
2.3.1.1	Odchylky v kvalitě.....	11
2.3.1.2	Odchylky v kvantitě.....	12
2.3.2	Souhlásky.....	12
2.3.2.1	Oslabení až zánik.....	12
2.3.2.2	Dublety.....	12
2.4	Vlastní ortoepie.....	13
2.4.1	Ráz.....	13
2.4.2	Asimilace znělosti.....	13
2.4.2.1	Souhlásky nepárové.....	14
2.4.2.2	Předložky <i>s, se, přes</i>	14
2.4.3	Asimilace artikulační.....	14
2.4.3.1	Sykvavky.....	15
2.4.3.2	Souhlásky stejné.....	15
2.4.3.3	Souhlásky artikulačně příbuzné.....	15
2.4.3.4	Nosovky.....	16
2.4.3.5	Jiná dvoučlenná souhlásková spojení.....	16
2.4.3.6	Souhláska [j].....	17
3	Cíle práce.....	18
4	Materiály a metody.....	19
4.1	Materiály.....	19
4.2	Analýza.....	21

5	Výsledky	22
5.1	Karel Voříšek.....	23
5.2	Klára Doležalová	25
5.3	Roman Šebrle	27
5.4	Eva Perkausová.....	29
5.5	Jakub Železný	31
5.6	Daniela Písařovicová	33
5.7	Martin Řezníček	35
5.8	Světlana Witowská	37
5.9	Statistika výskytu odchylek	39
6	Diskuse.....	43
7	Závěr.....	45
8	Seznam použité literatury.....	46
9	Seznam tabulek a grafů	48
10	Přílohy	49

1 ÚVOD

Snad každý z nás se alespoň jednou v životě díval na televizní zprávy. Někdo je možná sleduje pravidelně večer co večer. Ovlivňují nás, aniž bychom si to uvědomovali – způsobem, jakým nám jednotlivé televizní stanice podávají konkrétní zprávy, ale i způsobem, jakým jednotliví moderátoři vyslovují konkrétní slova. Jednou proto můžete dopadnout i tak, že po sledování zpráv budete tvrdit, že slovo *zvýšená* se určitě píše se zdvojenou souhláskou *n*, protože to tak říkali ve vysílání. A právě z tohoto důvodu se ve svém výzkumu budu zabývat spisovnou výslovností češtiny.

Podle mých dřívějších zkušeností jsou rozdíly v projevech moderátorů veřejnoprávní a komerční televize velmi patrné. Ve své práci proto budu zjišťovat, zdali jsou jednotlivé televizní stanice se svými zprávami stále tak vzdálené, co se týče kvality moderátorských výstupů, nebo jestli se rozdíly mezi nimi zmenšily.

Ke svému výzkumu jsem zvolila veřejnoprávní médium Česká televize a ze zástupců komerčních televizí FTV Prima. V obou případech se jedná o analýzu večerních zpráv – v prvním případě *Událostí*, ve druhém *VELKÝCH ZPRÁV*¹. Jednotlivé projevy celkem osmi moderátorů – z každé stanice dva páry, jsem podrobně zkoumala v oblastech týkajících se normativní spisovné výslovnosti češtiny. Mezi ně patří mimo jiné oslabení či zánik některých hlásek nebo naopak jejich nadměrná výslovnost, např. u výše zmíněného slova *zvýšená*.

Pečlivou analýzou chci zjistit odchylky ve výslovnosti jednotlivých moderátorů, porovnat kvalitu jejich projevů a v neposlední řadě také zhodnotit profesionalitu a dojem, který na diváka konkrétní hlasatelé dělají.

¹ Při psaní názvů vybraných pořadů bylo použito jejich originální podoby užívané televizními stanicemi Česká televize a FTV Prima.

2 TERMINOLOGIE

2.1 Fonetická transkripce

Fonetická transkripce je přepis jednotlivých zvuků v mluveném projevu. K tomuto účelu slouží soubor symbolů fonetické abecedy.³ Zápis se uvádí v hranatých závorkách [...]. Pro transkripci jsou použita jak písmena abecedy, tak speciální značky, které zachycují zvuky, které nelze zapsat pomocí běžných písmen.⁴ Mezinárodně se používá transkripční systém IPA (Mezinárodní fonetická abeceda), pokud je ale transkripce určena českým rodilým mluvčím, dochází ke zjednodušování a je použita česká fonetická transkripce.⁷

Samohlásky *y*, *y'*, *ů* se ve výslovnosti neodlišují od samohlásek *i*, *i'*, *ú*, proto se v transkripci zapisují druhou formou: [i], [i'], [ú].⁶ Výjimkou je přepis skupiny hlásek *t*, *d*, *n* + *i*, *i'*. Ty se přepisují zjednodušenou formou [t, d, n + y, y'], např. [tytul] – titul; [minystr] – ministr. Skupiny hlásek, které jsou vyslovované [t', d', ň + i, i'], se přepisují úplně stejně, tedy [t', d', ň + i, i'], např. [ticho] – ticho; [ňigdo] – nikdo.² Písmeno *ě*, které ve výslovnosti změkčuje nebo označuje předchozí hlásku (či jejich skupinu), se přepisuje pomocí změněných hlásek: [t'ěsňe] – těsně; [bjelmo] – bělmo.⁶

Pro tuto práci byly využity pouze následující čtyři speciální transkripční symboly:

η = „zadní (velární) *n*“; hláska, která se vyskytuje se souhláskami *k* a *g*: [haŋka] – Hanka; [tango] – tango.⁴

² = „ráz“; vyskytuje se před samohláskou po pauze: [k²objedu] – k obědu;

[²okolo ²obori] – okolo obory.^{2;5}

\mathfrak{z} = „znělé *c*“; hláska, která vzniká asimilací *c* k následující znělé souhlásce nebo při spojitě výslovnosti spřežky [d(t) + z]: [le \mathfrak{z} gdo] – leckdo.^{4;2}

\mathfrak{z} = „znělé *č*“; hláska, která se vyskytuje před znělou souhláskou nebo při spojitě výslovnosti spřežky [d(t) + ž]: [lé \mathfrak{z} ba] – léčba.^{4;2}

2.2 Ortoepie

Ortoepie (českým názvem spisovná výslovnost) obsahuje soubor všech výslovnostních norem, které určují spisovnou podobu mluveného projevu.¹ Výslovnostní norma nebyla vytvořena uměle – je přirozená a vyskytuje se tedy přímo v jazyce. Je to souhrn již existujících pravidel, která uživatel jazyka vnímá jako platná.²

Spisovná výslovnost se dělí do tří základních výslovnostních stylů: a) základní (neutrální), který se používá ve veřejných projevech, např. při přednáškách, u televizních moderátorů nebo je využíván učiteli; b) vybraný (vyšší) – oficiální projevy; c) zběžný (nižší) – hovorová mluva, kde dochází ke zjednodušování artikulace.¹

Ortoepie se dále dělí na ortofonii a vlastní ortoepii.

2.3 Ortofonie

Ortofonie, jako jedna ze dvou částí ortoepie, je souhrn normativní výslovnosti jednotlivých hlásek a jejich tvorby.²

2.3.1 Samohlásky

Samohlásek neboli vokálů se v češtině vyskytuje 10: [a], [e], [i], [o], [u], [á], [é], [í], [ó], [ú], ty tvoří pět korelačních dvojic: [a-á], [e-é], [i-í], [o-ó], [u-ú]. Na základě těchto dvojic můžeme rozpoznat rozdílný význam slov s podobným zněním (*výstup* – *vystup*). Vokály jsou tvořeny v dutině ústní s pomocí jazyka.^{4,6} Pohyb jazyka může být svislý, ten dělí samohlásky na vysoké, středové a nízké, nebo vodorovný, který rozděluje vokály na přední, střední a zadní (tab.1).² Během vodorovného pohybu se jazyk posouvá z neutrální pozice (střední vokály) buď dopředu nahoru (přední vokály), nebo dozadu nahoru (zadní vokály).⁶ Zadní samohlásky také doplňuje tzv. labializace neboli zaokrouhlení rtů.⁴

Tabulka 1: Vokalický trojúhelník.¹

	přední	střední	zadní
vysoké	[i]		[u]
středové		[e]	[o]
nízké		[a]	

2.3.1.1 Odchytky v kvalitě

U výslovnosti vokálů dochází velmi často k odklonu od jejich normativní podoby. Nejčastěji dochází k chybě u předních samohlásek [e-é] a [i-í] a zadní samohlásky [o]. Forma těchto vokálů bývá otevřenější, proto dochází k jejich postupnému oslabení a slévání.^{2,6}

Přední samohlásky [e-é] se kvalitativně blíží středním samohláskám [a-á], např. ve slovech této → [táto]; otevři → [otavři]. Naopak vokály [i-í] se přibližují v oslabené výslovnosti k samohláskám [e-é]: film → [felm]. Zde může ale docházet i k zásadní změně ve významu, např. *Slovinsko* – *Slovensko*; *širý* – *šerý*.^{2,6}

Zadní samohlásky [o] má při otevřené výslovnosti podobu vokálu [a]. I zde proto může docházet ke změně významu slov: lopota → [lopata]; lok → [lak].^{2,6}

2.3.1.2 Odchylky v kvantitě

Při nesprávné artikulaci a oslabené výslovnosti dochází nejen ke slévání samohlásek, ale i k jejich zkrácení. Proto je velmi důležité dodržovat správnou délku vokálů, neboť jejich krácení může mít značný vliv na význam. Nejčastěji dochází ke zkracování na konci slova (nepřízvučné slabiky), a to u vokálů [í] a [ú]: myslím → [mislim]; dolů → [dolu]. Dále u přivlastňovacích zájmen: můj → [muj]; a na začátku slova (přízvučné slabiky): říkám → [řikám]; stůjte → [stujte].^{1;2}

Za další odchylku v kvantitě je také bráno dloužení krátkých vokálů. Dochází k tomu především ve slovech na konci věty (Stal se ministrem kultury [kultúri]). Tato odchylka může být dána nářečím na Valašsku nebo Lašsku.^{8;9}

2.3.2 Souhlásky

Ve spisovné češtině se vyskytuje 27 souhlásek neboli konsonantů. Většina z nich je párová, což znamená, že vytváří dvojice dle místa a způsobu tvoření, který je u obou konsonantů stejný. Tyto souhlásky jsou odlišné pouze zněním: [p-b], [t-d], [t'-d'], [k-g], [f-v], [s-z], [š-ž], [c-č], [č-č']. Řadí se k nim také dvojice [ch-h], u které se však liší i místo vzniku.⁶ Kromě souhlásek párových existují i souhlásky nepárové, tzv. sonory [m], [n], [ň], [j], [l], [r].²

2.3.2.1 Oslabení až zánik

Při nesprávné či oslabené artikulaci dochází k deformaci původních podob některých konsonantů nebo může dojít k jejich úplnému vymizení. Této odchylce se také říká „polykání souhlásek“. Nejčastěji tento jev nastává u souhlásek [v], [j], [h], [l], kdy se konsonant nachází v nepřízvučné slabice mezi dvěma vokály: povídal → [po'dal]; děláte → [d'eáte]; zahodil → [zaod'il]. U souhlásky [j] dochází velmi často k zániku kvůli její náročné artikulaci. Stává se tak např. u zájmen *ji, jí, jím* (v nepřízvučném postavení), neboť tvorba této souhlásky je velmi podobná tvorbě samohlásky [i]: dej jí to → [dejito]; řekni jim to → [řekni'mto].^{2;6}

Může také docházet při rychlejší mluvě k oslabení či zániku souhlásek [m, n] na konci slov. Souhláska [m] je mimo jiné souhláskou závěrovou retnou (tvoří se přiblížením obou rtů), proto může nastat její zánik při málo pečlivé artikulaci, např. ve slovech: *záznam, bodem, tématem*.²

2.3.2.2 Dublety

Dubleta označuje stav, kdy je možné psát (vyslovovat) jeden výraz dvěma způsoby – obě varianty jsou spisovné, např. *filosofie – filozofie*.^{13;14} V této práci jsou zkoumány pouze dvě dublety: *resort – rezort* a *diskuse – diskuze*.

2.4 Vlastní ortoepie

Vlastní ortoepie využívá poznatky ortofonie o správné výslovnosti jednotlivých hlásek a zabývá se jejich spojováním, vzájemným ovlivňováním a užitím v souvislé řeči.^{2;6;10}

2.4.1 Ráz

Ráz je „zvláštní začátek samohlásky po pauze“.² Při něm dochází k sevření a následnému prudkému rozevření hlasivek.²

Dvě sousední samohlásky mohou tvořit dvojhlásku neboli diftong [ou, au, eu], nejedná se tedy o spojení samohlásek a jejich výslovnost je vždy plynulá. Pokud se ale vyskytnou dvě samohlásky vedle sebe, ale každá náleží do jiné slabiky, mluvíme už o spojování samohlásek. Výslovnost může být prováděna buď s rázem, nebo bez něj.^{2;6}

Ráz se automaticky tvoří před samohláskou po pauze, proto se může vyskytovat i na začátku věty, pokud začíná na samohlásku: utichly ulice – [ʔutichli ʔulice]; Odpovíme vám zítra. – [ʔotpvíme vám zítra].²

Velmi důležité je používat ráz s neslabičnými předložkami k, s, z, v, např. ve spojeních: z Evropy – [s ʔevropi]; k obědu – [k ʔobjedu]; v okně – [f ʔokně].²

2.4.2 Asimilace znělosti

Asimilace neboli spodoba je „vzájemné přizpůsobování hlásek“¹¹ v mluveném projevu.

K asimilaci znělosti dochází pouze u párových souhlásek (viz 2.3.2 Souhlásky), kdy je druhý člen páru znělý (hlasivky aktivně pracují – znění hlasu) a první člen neznělý (chybí znění hlasu).² Spodoba znělosti znamená, že se vyrovná znělost obou konsonantů v páru podle poslední souhlásky. Buď může dojít k nahrazení znělé souhlásky neznělým konsonantem z páru, např. odkázat – [otkázat]; nebo je naopak neznělý konsonant nahrazen znělým párovým: sbalit – [zbalit].¹¹

Asimilace znělosti může být regresivní, nebo progresivní. Regresivní znamená, že se předchozí souhlásky přizpůsobuje souhlásce následující, která určuje její znělost či neznělost, např. podkova – [potkova].² Naopak spodoba progresivní je přizpůsobení následující souhlásky souhlásce předchozí a dochází k ní pouze ve skupině sh-.¹¹

Zvláštním případem asimilace znělosti je skupina *sh-*, kde dochází nejen k progresivní asimilaci, např. *shledat* – [schledat], ale i k regresivní: *shledat* – [zhledat]. V češtině jsou oba tvary spisovné, tzv. dublety, v Čechách se více vyskytuje výslovnost [sch] a na Moravě [zh].¹¹

2.4.2.1 Souhlásky nepárové

Souhlásky nepárové (viz 2.3.2 Souhlásky) jsou vždy znělé, proto nevstupují do asimilačních změn. Jejich správná výslovnost je tedy velmi důležitá při významu některých slov, např. *bral* – *pral*; *sleva* – *zleva*. Při nesprávné výslovnosti ale k asimilaci dojít může, tyto tvary jsou ovšem nespisovné.^{2;11}

Nejčastěji dochází k nechtěné asimilaci u 1. osoby množného čísla v rozkazovacím způsobu před koncovkou *me*. Poté vznikají tvary, jako např. [vrad'me] místo [vrat'me] nebo [bud'me] místo [but'me].²

Dále dochází ke tvorbě nenormativních tvarů při spojení slova, které začíná na nepárovou souhlásku, s předložkou *k*, např. [gránu] místo [kránu] nebo [gjejímu] místo [kjejímu].²

Nesprávná výslovnost může nastat také u spojení párové a nepárové souhlásky v mezisloví, např. [tag málo] místo [tak málo] nebo [pokud mi] místo [pokut mi].²

2.4.2.2 Předložky *s*, *se*, *přes*

U předložky *s* je v 7. pádě možná dvojí výslovnost, tedy jak neznělé [s], tak znělé [z], např. [sláskou] i [zláskou]. Obě spojení jsou proto spisovná.^{2;11}

Předložka *se* má ovšem ve spojení se 7. pádem pouze neznělou podobu: *se sestrou* – [sesestrou]; *se psem* – [sepsem].²

Předložka *přes* se ve většině případů vyslovuje se znělým [z] na konci, např. *přes louku* – [přezlouku]. Účastní se asimilace znělosti pouze tehdy, pokud následující slovo začíná souhláskou neznělou: *přes kopec* – [přeskopec].²

2.4.3 Asimilace artikulační

Asimilace artikulace znamená, že se sousední hlásky navzájem artikulačně přizpůsobují. Vyrovnávají se artikulační rozdíly mezi dvěma (a více) sousedními hláskami, a dochází tak ke změně místa a způsobu tvoření těchto hlásek. Tímto procesem může dojít k oslabení či zániku některé z hlásek.^{2;11}

Nejčastěji dochází ke spodobě artikulační u přední souhlásky *n*, která se mění na tzv. velární *n*. To se v transkripci značí [ŋ]. Tato asimilace nastane vždy, když se *n* nachází ve spojení před konsonanty *k* a *g*, např. ve slovech *ramínko* – [ramínko]; *Anglie* – [aŋglije].^{2;11}

Pokud se mluvčí snaží o přehnaně správnou výslovnost, nemusí dojít k asimilaci souhlásky *n*, protože je vyslovována stále jako přední souhláska i ve spojení s konsonanty *k* a *g*. V takovém případě se jedná o hyperkorektní výslovnost.²

2.4.3.1 Sykavky

Sykavky neboli sibilanty můžeme rozdělit na ostré a tupé. Mezi ostré se řadí [s] a [z], mezi tupé [š] a [ž]. Existují také polosykavky, mezi ně patří [c] a [ɟ] – ostré; [č] a [ž] – tupé.^{12;1}

Při spojování sibilant se za normativní výslovnost považuje ponechání základní podoby obou sykavek. Často ale dochází ke vzájemnému přizpůsobení.²

Nejčastější chyba nastává při spojení ostré sykavky [s] nebo [z] s tupou polosykavkou [č]. Dochází zde k přizpůsobení se první ostré sykavky následující tupé polosykvavce. Většinou se jedná o slova s předponou *s-/z-* nebo s předložkou *s/z*: *sčesat* → [ščesat]; *zčerstva* → [ščerstva]; *z Čech* → [ščečh]. K asimilaci ovšem dochází i uprostřed slova: *hezčí* → [heščí]; nebo ve spojení s předponou *roz-*, např. *rozčesat* → [roščesat].²

K nenormativní výslovnosti také dochází při spojení ostré sykavky s tupou sykavkou. Zde dochází k redukci hlásek – nejčastěji ve slovech s předponou *bez-/roz-* nebo ve spojení s předložkou *přes*: *bezšelestně* → [bešelestně]; *rozšířený* → [rošířený]; *přes šedesát* → [přešedesát].²

Chyba může také nastat při spojení tupé sykavky [š] nebo [ž] se sykavkou ostrou, např. ve slovech *dobříšský* → [dobříškí] nebo *pražský* → [praskí].²

2.4.3.2 Souhlásky stejné

Do souhlásek stejných patří i hlásky, které jsou stejné pouze ve výslovnosti, nikoliv v psané podobě, např. *odtud* – [ottut]).²

Při výslovnosti souhlásek stejných může dojít ke zjednodušené neboli nezdvojené výslovnosti. Ta se volí tam, kde mluvčí již necítí žádný sklad slova (mezi souhláskami není předěl): *Anna* – [ana]; *vyšší* – [viši]; *měkká* – [mňeká]; *nižší* – [niši].^{2;11}

V některých slovech a slovních spojeních by ovšem nemělo docházet ke zjednodušování a měla by být zachována zdvojená výslovnost. Tato výslovnost je důležitá hlavně ve slovech, u kterých by na základě zjednodušené výslovnosti mohlo dojít ke změně významu *poddaný* – *podaný*; *racci* – *raci*. Dále také u slov složených, např. *půllitr*; *trojjazyčný*. Zdvojená výslovnost je také důležitá na rozhraní dvou slov, kde jedno slovo končí na stejnou souhlásku, kterou druhé slovo začíná: *Otomar Rychlý*; *náš Šimon*.²

Zdvojená výslovnost by se také měla používat u slov s předponami *před-/od-/nad-* s tím, že slovní základ začíná souhláskou [t] nebo [d], např. u slov *podtext*; *předtucha*. Dále u slov s předponami *roz-/bez-* a slovním základem začínajícím na sykavku [s] nebo [z]: *rozzářit*; *bezzubí*.^{2;11}

2.4.3.3 Souhlásky artikulačně příbuzné

Mezi artikulačně příbuzné souhlásky patří např. párové souhlásky [t] a [d] a sykavky [s] a [š]. Zde dochází k souhláskovému spojení [ts] a [tš], které může vlivem asimilace artikulační splynout v polosykavku [c] nebo [č].²

Zjednodušená výslovnost se připouští uvnitř slov, ve kterých mluví již téměř necítí jejich sklad (šev slovního základu a přípony), např. dětský – [d'eckí]; větší – [vječí].²

Zdvojená výslovnost by se ovšem měla zachovávat ve slovech s předponou *od-/nad-/pod-* se slovním základem začínajícím na sykavku [s] nebo [š]: podstata – [potstata]; nadšení – [natšeňí]. Dále také ve slovech s předložkou *nad, od, pod, před*, např. před sebou – [přetsebou]; nad stolem – [natstolem]. A také u slov se zvratným zájmenem *se, si*: bát se – [bátse]; vzít si – [vzísi].²

Při výslovnosti souhláskových spojení [d + z(ž)] a [t(d) + c(č)] a slov s předložkami nebo předponami *nad(-)/pod(-)* se doporučuje vyslovovat zdvojeně, tudíž vyslovit oba členy souhláskového spojení, např. porotce – [porotce]; svědci – [svjetci]; nad zemí – [nadzemí].²

Zdvojená výslovnost se musí vyskytovat u spojení souhlásek [tt], [dd'] a [t't], např. ve slovech předtisk – [přettisk]; oddělení – [odd'eleňí]; plat'te – [plat'te].²

Správná výslovnost je velmi důležitá i při spojení párových souhlásek [t] a [d] se souhláskou [n] a naopak při spojení souhlásky [n] s párovými souhláskami [t] a [d]. Většinou zde totiž dochází k připodobnění první souhlásky následující souhlásce tím, že ji změkčíme, např. ve slovech špatně → [špat'ňe]; pondělí → [poňd'elí]. V těchto spojeních se ovšem změkčování považuje za nenormativní, proto by měla být zachována původní výslovnost obou souhlásek: špatně – [špat'ňe]; pondělí – [pond'elí].²

2.4.3.4 Nosovky

Při spojení nosovek [m], [n], [ň] se sykavkami bychom měli vyslovovat původní podobu sykavek. Často ale dochází ke změně sykavek na polosykavky [c], [č], [ɟ], [ǰ]. Nejčastěji dochází ke změně sykavky [s] a [š], ve spojení s nosovkami [n] a [ň], na polosykavku [c] a [č]: slovenská → [slovencká]; menší → [menčí]. Nesprávná výslovnost nastává ale i u spojení nosovky [n] s tupou sykavkou [ž]. Zde dochází k tvorbě polosykavky [ǰ], např. ve slovech manžel → [manǰel]; jenže → [jenǰe].²

Při nesprávné výslovnosti dochází u spojení nosovky [n] a souhlásek [p] a [b] ke změně souhlásky [n] na souhlásku [m], např. hanba → [hamba]; klenba → [klemba].²

Chyba může také nastat při výslovnosti hláskového spojení *mě* – [m'ňe], kdy jsou slova vyslovována se souhláskou [j], např. město → [mjesto]; měsíc → [mjesíc].²

2.4.3.5 Jiná dvoučlenná souhlásková spojení

Velmi často dochází k redukci určitých souhláskových spojení, jak na začátku a uprostřed, tak na konci slova. Tato zjednodušování znehodnocují projev mluvího a posouvají ho do jiného výslovnostního stylu.²

Na začátku slova dochází k redukci např. u spojení hlásek [k] a [d(t)]: *kdyby* → [dybi]; *který* → [kerí]; [v] a [z(ž)]: *vzmáhat* → [zmáhat]; *vždyť* → [dyt']; nebo při spojení [h] a [ř], např. *hřbitov* → [řbitof].²

Uprostřed a na konci slov nastává redukce především u spojení hlásky [z] a [d]: *prázdný* → [prázný]; a spojení sykavky [s], [š] nebo [c] a souhlásky [t], např. *deštník* → [dešník]; *jedenáct* → [jedenác]; *radost* → [rados].²

2.4.3.6 Souhláska [j]

Výslovnost nepárové souhlásky [j] může být u některých slov velmi zrádná. U pomocného slovesa *být* ve tvaru *jsem, jste* apod., se využívá zjednodušené výslovnosti bez souhlásky [j]: *viděli jsme* – [vid'eli sme]; *slyšeli jste* – [slišeli ste].²

Zjednodušenou výslovnost ovšem nemůžeme použít u slovesa *být*, pokud je v záporném tvaru, či pokud je ve větě slovesem plnovýznamovým, např. *nejsem* – [nejsem]; *Hoši jsou ve vodě.* – [hoši jsou ve vod'e].²

Dále se také výslovnost souhlásky [j] zachovává na začátku slov *jméno, jmelí* apod., a uvnitř slov typu *půjďme, půjčím* apod.²

3 CÍLE PRÁCE

Ve své práci chci porovnat jednotlivé výstupy moderátorů televizní stanice FTV Prima ve večerních zprávách *VELKÉ ZPRÁVY* a České televize v hlavních zprávách *Události*. Dále chci zjistit, zdali jsou rozdíly kvality projevu moderátorů opravdu tak diametrální, jak se všeobecně uvádí,^{23;24} nebo zdali se už jedná pouze o mýtus a obě vysílací stanice se k sobě kvalitou projevu svých moderátorů přiblížily.

Cílem mého výzkumu je tedy zjištění míry odchylek od normativní spisovné výslovnosti češtiny u moderátorů komerční televize FTV Prima ve srovnání s veřejnoprávní stanicí Česká televize.

4 MATERIÁLY A METODY

4.1 Materiály

K analýze jsem vybrala dvě televizní stanice a jejich večerní, resp. hlavní zprávy. První stanicí je Česká televize (dále pouze ČT) a její hlavní zprávy zvané *Události*. Jako druhou stanicí jsem zvolila FTV Prima (dále pouze Prima) s večerními zprávami *VELKÉ ZPRÁVY*.

Z každé stanice jsem vybrala čtyři moderátory, resp. dva moderátorské páry. Na Primě jsem zvolila následující dvě dvojice moderátorů, a to Karel Voříšek s Klárou Doležalovou a Roman Šebrle s Evou Perkausovou. U každé z dvojic jsem zvolila dva vysílací dny: 15. 8. 2019¹⁵ a 16. 8. 2019¹⁶ u Karla Voříška a Kláry Doležalové; 31. 8. 2019¹⁷ a 19. 9. 2019¹⁸ u Romana Šebrleho a Evy Perkausové.

Tabulka 5: Moderátorské dvojice.

Česká televize	datum	FTV Prima
Jakub Železný + Daniela Písařovicová	15. 8.	Karel Voříšek + Klára Doležalová
	16. 8.	
Martin Řezníček + Světлана Witowská	31. 8.	Roman Šebrle + Eva Perkausová
	19. 9.	

Pojítkem pro obě televizní stanice byla právě data vysílání zpráv (tab. 2), proto byly moderátorské dvojice ČT zvoleny až po vybrání párů na Primě. Pro výzkum jsem vybrala následující dvě moderátorské dvojice *Události*: Jakub Železný s Danielou Písařovicovou (15. 8. 2019¹⁹ a 16. 8. 2019²⁰) a Martin Řezníček se Světlanou Witowskou (31. 8. 2019²¹ a 19. 9. 2019²²).

Z jednotlivých vysílání byly vybrány pouze úseky, kde vystupovali samotní moderátoři (příloha 1). Ty byly nahrány pomocí programu Open Broadcaster Software (OBS), který slouží k nahrávání obrazovky počítače.

Celkem jsem pracovala s 85 moderátorskými vstupy z Primy (tab. 3), z toho bylo 22 záznamů (6 minut 37 sekund) Karla Voříška, 26 záznamů (8 minut 31 sekund) Kláry Doležalové, 31 záznamů (7 minut 22 sekund) Romana Šebrleho, 25 záznamů (6 minut 24 sekund) Evy Perkausové; a se 123 moderátorskými vstupy z ČT (tab. 4), z toho bylo 34 záznamů (12 minut 11 sekund) Jakuba Železného, 35 záznamů (12 minut 50 sekund) Daniely Písařovicové, 33 záznamů (10 minut 12 sekund) Martina Řezníčka, 31 záznamů (10 minut 30 sekund) Světlany Witowské.

Tabulka 9: Moderátorské vstupy Prima.

jméno	čas	počet záznamů
Karel Voříšek	6 min 37 s	22
Klára Doležalová	8 min 31 s	26
Roman Šebrle	7 min 22 s	31
Eva Perkausová	6 min 24 s	25

Tabulka 13: Moderátorské vstupy ČT.

jméno	čas	počet záznamů
Jakub Železný	12 min 11 s	34
Daniela Písařovicová	12 min 50 s	35
Martin Řezníček	10 min 12 s	33
Světlana Witowská	10 min 30 s	31

Délka jednotlivých záznamů se u televizních stanic liší, protože na rozdíl od Primy, kde se moderátoři v hlášení zpráv relativně pravidelně střídají, na ČT moderuje téměř celé zprávy jeden moderátor a druhý má pouze zhruba dvouminutový vstup týkající se hlavního tématu – proto byly zvoleny takové dny, které umožňovaly, aby oba moderátoři ČT měli podobně stejnou délku záznamu. Navíc, jak je uvedeno níže v kapitole Výsledky, délka nahrávek nebyla tím nejvíce rozhodujícím faktorem při výzkumu.

Rozdílné je i množství záznamů jednotlivých moderátorů, a to vyšší pro ČT. Počet nahrávek hlasatelů Primy ale nebyl navýšen, protože, jak je uvedeno výše, pojítkem pro obě televizní stanice bylo datum vysílání, a proto jsem nechtěla, aby měli moderátoři z Primy po přidání dalšího dne jiné podmínky než hlasatelé ČT.

4.2 Analýza

Jednotlivé záznamy jsem zpracovávala a přehrávala v programu VLC media player.

Na základě nastudované literatury jsem zvolila následující oblasti, ve kterých by se mohly vyskytovat odchylky od normativní formy spisovné výslovnosti češtiny: odchylky v kvalitě samohlásek; odchylky v kvantitě samohlásek; oslabení až zánik souhlásek; ráz; asimilace znělosti (souhlásky párové); spojení s nepárovými souhláskami; předložky *s*, *se*, *přes*; asimilace artikulační (souhláska *n*); sykavky; souhlásky stejné; souhlásky artikulačně příbuzné; jiná dvoučlenná souhlásková spojení; nosovky; souhláska [j]; ostatní vady a odchylky; dublety.

Do kategorie *ostatní vady a odchylky* jsou zařazena slova, která mluvčí vyslovil špatně – nikoliv ovšem vinou oslabené artikulace, ale pouze vinou přehknutí.

Kategorie *dublety* je pouze pro zjištění, kterého ze dvou možných tvarů slov se využívá více, nikoliv jako vada.

Poté jsem vytvořila tabulku, do níž jsem v průběhu poslechu jednotlivých nahrávek výše uvedené odchylky zaznamenávala. Všechny poznatky byly nakonec rozděleny podle moderátorů do samostatných tabulek (viz kapitola Výsledky).

5 VÝSLEDKY

Pro lepší přehlednost tabulek jsou oblasti odchylek a vad očíslovány římskými číslicemi:

- I. = odchylky v kvalitě samohlásek
- II. = odchylky v kvantitě samohlásek
- III. = oslabení až zánik souhlásek
- IV. = ráz
- V. = asimilace znělosti (souhlásky párové)
- VI. = spojení s nepárovými souhláskami
- VII. = předložky *s, se, přes*
- VIII. = asimilace artikulační (souhláska *n*)
- IX. = sykavky
- X. = souhlásky stejné
- XI. = souhlásky artikulačně příbuzné
- XII. = jiná dvoučlenná souhlásková spojení
- XIII. = nosovky
- XIV. = souhláska [j]
- XV. = ostatní vady a odchylky
- XVI. = dublety

Za každým fonetickým přepisem je v tabulce uvedeno číslo nahrávky, ve které se jev vyskytuje. Pokud se v buňce žádný fonetický přepis nevyskytuje a je tedy prázdná, nebyl tento konkrétní jev v daném záznamu nalezen.

5.1 Karel Voříšek

U moderátora Karla Voříška z Primy se objevily odchylky od normy v oblasti odchylky v kvantitě samohlásek; oslabení až zánik souhlásek; ráz; spojení s nepárovými souhláskami; předložky *s*, *se*, *přes*; sykavky; jiná dvoučlenná souhlásková spojení; souhláska [j] a ostatní vady a odchylky (tab. 5).

Tabulka 17: Karel Voříšek. Jevy: II. odchylky v kvantitě samohlásek; III. oslabení až zánik souhlásek; IV. ráz; VI. spojení s nepárovými souhláskami; VII. předložky *s*, *se*, *přes*; IX. sykavky; XII. jiná dvoučlenná souhlásková spojení; XIV. souhláska [j]; ostatní vady a odchylky.

jev	záznam 15. 8.	jev	záznam 16. 8.
II.		II.	[stat]-14; [ábi]-14; [kandydatúri]-1; [kultúri]-1
III.	[ísletki]-8; [vla]-10	III.	[zdal]-1; [je]-17
IV.	[seuš]-7; [jakuš]-18	IV.	
VI.	[jbény]-2	VI.	
VII.		VII.	[zvídaji]-14
IX.	[fsnášeji]-15	IX.	
XII.	[mísňích]-17; [přívés]-13	XII.	[mísňi]-7
XIV.	[poíme]-1	XIV.	
XV.	[sedmňelo]-4	XV.	

Odchylka v kvantitě samohlásek nastala celkem čtyřikrát. Jednou došlo ke zkrácení samohlásky [á], tedy místo [stát] bylo řečeno [stat], ve zbývajících třech případech došlo k dloužení krátkých vokálů: místo [abi] → [ábi]; [kandydaturi] → [kandydatúry] a [kulturi] → [kultúri].

K oslabení až zániku souhlásek došlo celkem čtyřikrát. Dvakrát na začátku slova, tedy místo [vísletki] byly řečeny [ísletki] a místo [vzdal] → [zdal]. A dvakrát na konci slova: [vlak] → [vla]; [jen] → [je].

Chyba v rázu se objevila dvakrát: místo [se²uš] bylo vysloveno [seuš] a místo [jak²uš] → [jakuš].

K odchylce ve spojení s nepárovými souhláskami došlo pouze ve slově [jmény], které bylo vysloveno jako [jbény].

Ke špatné asimilaci znělosti došlo také ve spojení s předložkami *s*, *se*, *přes*, kdy bylo místo [svídaji] (s výdaji) vysloveno [zvidaji].

Chyba v asimilaci znělostní nastala ve slově [vznášeji], kdy bylo vysloveno [fsnášeji].

Odchylka nastala také v jiných dvoučlenných souhláskových spojeních, a to v souhláskové skupině *st*. Ve dvou případech bylo špatně vysloveno slovo [místní] jako [mísňi] a jednou slovo [přivést] jako [přivés].

V jednom případě došlo k vynechání souhlásky [j], a to ve slově [pojťme] jako [poťme].

Vyskytla se také špatná výslovnost spojení [se mňělo] jako [sed'mňelo].

5.2 Klára Doležalová

U moderátorky Kláry Doležalové se objevovala chybná výslovnost v oblasti odchylky v kvantitě samohlásek; oslabení až zánik souhlásek; souhlásky artikulačně příbuzné; jiná dvoučlenná souhlásková spojení; souhláska [j] a dublety (tab. 6).

Tabulka 21: Klára Doležalová. Jevy: II. odchylky v kvantitě samohlásek; III. oslabení až zánik souhlásek; XI. souhlásky artikulačně příbuzné; XII. jiná dvoučlenná souhlásková spojení; XIV. souhláska [j]; XVI. dublety.

jev	záznam 15. 8.	jev	záznam 16. 8.
II.	[vitají]-1; [příšti]-9;	II.	[česka]-6; [opchodňi]-6; [provedenych]-6; [vlad'imir]-8
III.		III.	[zist'it]-16; [nenápadné]-16
XI.		XI.	[sňížicvúj]-15
XII.		XII.	[richlos]-4; [mínystersva]-4
XIV.	[poťmě]-11; [sou]-1	XIV.	
XVI.	[rezort]-9	XVI.	

Odchylka v kvantitě samohlásek se vyskytovala v šesti slovech a ve všech došlo ke krácení dlouhých vokálů: místo [vítají] bylo řečeno [vitají]; místo [příští] → [příš'í]; [česká] → [česka]; [opchodňí] → [opchodňi]; [provedených] → [provedenych] a [vlad'imír] → [vlad'imir].

K oslabení až zániku souhlásek došlo dvakrát, poprvé uprostřed slova: místo [zjistít] → [zist'ít], a podruhé na konci slova místo [nenápadném] → [nenápadné].

K chybě ve spojení souhlásek artikulačně příbuzných došlo pouze jednou, a to ve slovním spojení [sňížit'svůj] bylo řečeno [sňížicvúj].

Odchylka v jiných dvoučlenných souhláskových spojeních se vyskytla dvakrát – v obou případech v souhláskové skupině *st*. Došlo k ní ve slově [richlost], kdy bylo vysloveno [richlos] a [minysterstva] → [minystersva].

Došlo také na nevyslovení souhlásky [j], a to ve slovech [poj'tme] → [po'tme] a [jsou] → [sou].

Z dublet jsem zaznamenala [rezort].

5.3 Roman Šebrle

Moderátor Roman Šebrle se dopustil chybné výslovnosti v následujících oblastech: odchylky v kvantitě samohlásek; oslabení až zánik souhlásek; ráz; sykavky; souhlásky stejné; jiná dvoučlenná souhlásková spojení a ostatní vady a odchylky (tab. 7).

Tabulka 25: Roman Šebrle. Jevy: II. odchylky v kvantitě samohlásek; III. oslabení až zánik souhlásek; IV. ráz; IX. sykavky; X. souhlásky stejné; XII. jiná dvoučlenná souhlásková spojení; XV. ostatní vady a odchylky.

jev	záznam 31. 8.	jev	záznam 19. 9.
II.	[<i>rano</i>] -9	II.	[<i>dobri</i>] -1; [<i>podleňi</i>] -20
III.	[<i>dese</i>] -9; [<i>kúli</i>] -22	III.	[<i>kúli</i>] -6; [z <i>íře</i>] -9; [<i>auce</i>] - 18; [<i>poštoňi</i>] - 18; [<i>ostařského</i>] - 23
IV.	[<i>prašskýchulic</i>] -3; [<i>zútočňikú</i>] -20	IV.	[<i>gdeuř</i>] -10; [<i>fauře</i>] -11; [<i>fufo</i>] -21
IX.	[<i>rošřit</i>] -18	IX.	
X.	[<i>povinná</i>] -14; [<i>prezidentramp</i>] -14	X.	
XII.		XII.	[<i>sterého</i>] -7; [<i>účasňi</i>] -13; [<i>veřejnos</i>] -21
XV.	[<i>spozorňejte</i>] -7	XV.	[<i>zahraňičňi</i>] -4; [<i>nejbliřich</i>] -18; [<i>obhajoma</i>] -23

Odchylka v kvantitě samohlásek se u moderátora objevila pouze třikrát. Jednou byla zkrácena samohláska [á] ve slově [ráno] na [rano], v dalších dvou případech byla zkrácena samohláska [i], a to ve slovech [dobří] na [dobri] a [podleňí] → [podleňi].

K oslabení až zániku souhlásek došlo již ve více slovech. Pětkrát byla vynechána souhláska [v], ve slovech [kvůli] na [kúli] (tento zánik nastal dvakrát); [zvíře] → [zíře]; [poštovní] → [poštoňi] a [ostrafského] → [ostafského]. Dále bylo vynecháno koncové [t] ve slově [deset] → [dese]; a také souhláska [k] ve slově [aukce] → [auce].

K vynechání rázu došlo v pěti případech. Ve dvou z nich tak nastalo s předložkou v: [f²autě] → [fautě]; [f²ufo] → [fufu] (v ufo). Dále nastala chyba v rázu ve spojeních [prašských²ulic] → [prašskichulic]; [z²útočníkú] → [zútočňikú] a [gde²uš] → [gdeuš].

Zánik sykavky nastal ve slově [rosšířit] na [rošířit].

Došlo k hyperkorektní výslovnosti slova [poviná] na [povinná], a také ke splynutí souhlásky stejné ve slovním spojení [prezidenttramp] na [prezidentramp].

Ve třech případech se objevilo chybné vyslovení jiných dvoučlenných souhláskových skupin, z toho dvakrát v souhláskové skupině *st* ve slovech [účastňi] na [účasňi] a [veřejnost] → [veřejnos]. Dále také ve spojení [skterého] na [sterého].

V projevu Romana Šebrleho došlo k mnoha přeréknutím, a to ve slovech [spozorňete] na [spozorňejte]; [zahraňiči] → [zahraňičňi]; [nejbliší] → [nejbliších] a [obhajoba] → [obhajoma].

5.4 Eva Perkausová

U moderátorské partnerky Romana Šebrleho Evy Perkausové došlo k následujícím odchylkám: odchylky v kvalitě samohlásek; odchylky v kvantitě samohlásek; oslabení až zánik souhlásek; spojení s nepárovými souhláskami; souhlásky artikulačně příbuzné; jiná dvoučlenná souhlásková spojení a ostatní vady a odchylky (tab. 8).

Tabulka 29: Eva Perkausová. Jevy: I. odchylky v kvalitě samohlásek; II. odchylky v kvantitě samohlásek; III. oslabení až zánik souhlásek; VI. spojení s nepárovými souhláskami; XI. souhlásky artikulačně příbuzné; XII. jiná dvoučlenná souhlásková spojení; XV. ostatní vady a odchylky.

jev	záznam 31. 8.	jev	záznam 19. 9.
I.	[<i>ňekomu</i>]-8	I.	[<i>latné</i>]-6
II.	[<i>komiňíkú</i>]-5; [<i>odborňíkú</i>]-5; [<i>řemeslňicích</i>]-5; [<i>podřivejte</i>]-11; [<i>časť</i>]-12; [<i>strážňici</i>]-12	II.	[<i>trestňi</i>]-5; [<i>zemňedelska</i>]-8; [<i>řikali</i>]-11
III.	[<i>liteci</i>]-11	III.	[<i>odboríkú</i>]-6; [<i>opchodňi</i>]-8; [<i>zistňila</i>]-8; [<i>spoluvjezňe</i>]-19; [<i>straňi</i>]-24; [<i>viprávje</i>]-24
VI.		VI.	[<i>prutalita</i>]-17
XI.		XI.	[<i>ocouzené</i>]-19
XII.	[<i>čas</i>]-12; [<i>šes</i>]-12	XII.	[<i>tresňiho</i>]-1
XV.		XV.	[<i>přízeňmimi</i>]-10

U Evy Perkausové se objevila odchylka v kvalitě samohlásek, a to ve dvou případech: v prvním se změnilo [i] na [e] a v druhém se [e] změnilo na [a]. Stalo se tak ve slovech [ňikomú] → [ňekomú] a [letné] → [latné].

Velmi často docházelo k odchylce v kvantitě samohlásek. V sedmi slovech byla zkrácena samohláska [i]: [komiňíkú] → [komiňíkú]; [odborňíkú] → [odborňíkú]; [řemeslňících] → [řemeslňících]; [podívejte] → [podívejte]; [strážňící] → [strážňící]; [trestňí] → [trestňí] a [říkali] → [říkali]. Ve dvou slovech došlo ke zkrácení samohlásky [á]: [část] → [čas] a [zemňed'elská] → [zemňed'elska].

U moderátorky došlo také k mnoha oslabením až zánikům souhlásek. Čtyřikrát se tak stalo na konci slova, kdy bylo místo [opchodňích] řečeno [opchodňí]; místo [spoluvježňem] → [spoluvježňe]; [straňít] → [straňí] a [viprávjet] → [viprávje]. Ve zbývajících třech případech nastal zánik uprostřed slova: [litefcí] → [litecí] (Litevci); [odborňíkú] → [odboríkú] a [zjistíla] → [zistíla].

Ke špatnému spojení s nepárovými souhláskami došlo pouze v jednom případě, a to ve slově [brutalíta] na [prutalíta].

V jednom případě nastalo také splynutí souhlásek artikulačně příbuzných: [otsouzené] na [ocouzené].

Stejně jako u předchozích moderátorů i u Evy Perkausové došlo ke třem odchylkám v souhláskové skupině *st*, a to ve slovech [část] → [čas]; [šest] → [šes] a [trestňího] → [tresňího].

Překnutí nastalo pouze jednou ve slově [přízemňími] na [přízeňmími].

5.5 Jakub Železný

U moderátora *Událostí* Jakuba Železného došlo k následujícím odchylkám: odchylky v kvantitě samohlásek; oslabení až zánik souhlásek; ráz; asimilace znělosti (souhlásky párové); jiná dvoučlenná souhlásková spojení; ostatní vady a odchylky a dublety (tab. 9).

Tabulka 33: Jakub Železný. Jevy: II. odchylky v kvantitě samohlásek; III. oslabení až zánik souhlásek; IV. ráz; V. asimilace znělosti (souhlásky párové); XII. jiná dvoučlenná souhlásková spojení; XV. ostatní vady a odchylky; XVI. dublety.

jev	záznam 15. 8.	jev	záznam 16. 8.
II.		II.	[příšti]-2,30; [pirátu]-5; [otpalila]-6; [připraveny]-7; [opsazeňi]-9; [vedeňi]-10; [tematem]-13; [oceňi]-17;
III.		III.	[třice]-4; [přetstaovat]-4; [pokla]-15
IV.	[sestébákem]-22	IV.	[noa]-6
V.		V.	[fregvencí]-3
XII.		XII.	[pozornos]-15; [preziden]-17; [richlosňi]-27
XV.	[centre]-21	XV.	[sradari]-12
XVI.		XVI.	[resortem]-3; [resortu]-13,22

Jakub Železný se dopustil mnoha odchylek v kvantitě samohlásek. V pěti případech došlo ke zkrácení samohlásky [í], a to ve slovech [příš^ítí] na [příšⁱtí]; [přípravený] → [přípraveny]; [opsaze^íň] → [opsazeⁱň]; [vede^íň] → [vedeⁱň] a [oce^íň] → [oceⁱň]. V dalších případech došlo ke zkrácení samohlásky [ú] ve slově [pirát^ú] → [pirát^u]; samohlásky [á] ve slově [otpál^íla] → [otpálⁱla] a samohlásky [é] ve slově [téma^étem] → [tema^etem].

K oslabení až zániku souhlásek došlo u moderátora ve třech případech. Dvakrát na konci slova se souhláskou [t]: [třic^et] → [třicⁱt] a [pokl^at] → [pokl^a]. V posledním případě došlo k zániku souhlásky [v] ve slově [přetstav^ovat] → [přetsta^ovat].

Vynechání rázu nastalo celkem dvakrát, a to ve spojení [s²estébákem] → [sestébákem] a spojení [no²a] → [noa].

Došlo k chybné asimilaci znělosti u párových souhlásek ve slově [frekvencⁱ] na [fregvencⁱ].

Jakub Železný, stejně jako ostatní moderátoři, se dopustil chyby v jiných dvoučlenných souhláskových skupinách, a to u skupiny *st* ve slovech [pozornost] → [pozornos] a [richlost^íň] → [richlosⁱň]; a u skupiny *nt* ve slově [prezident] → [preziden].

Jakub Železný se dopustil i dvou přechytnutí. Místo [center] řekl [centre] a místo [seradari] → [sradari] (se radary x s radary).

Zaznamenanou dubletou byla výslovnost slova [resort].

5.6 Daniela Písařovicová

U moderátorské partnerky Jakuba Železného z ČT Daniely Písařovicové se objevily následující odchylky: odchylky v kvantitě samohlásek; oslabení až zánik souhlásek; asimilace artikulační (souhláska *n*); souhlásky stejné; souhlásky artikulačně příbuzné; jiná dvoučlenná souhlásková spojení; souhláska [j] a dublety (tab. 10).

Tabulka 37: Daniela Písařovicová. Jevy: II. odchylky v kvantitě samohlásek; III. oslabení až zánik souhlásek; VIII. asimilace artikulační souhláska *n*); X. souhlásky stejné; XI. souhlásky artikulačně příbuzné; XII. jiná dvoučlenná souhlásková spojení; XIV. souhláska [j]; XVI. dublety.

jev	záznam 15. 8.	jev	záznam 16. 8.
II.	[<i>dobri</i>]-2; [<i>události</i>]-5; [<i>příští</i>]-9; [<i>ma</i>]-10; [<i>udajná</i>]-24	II.	[<i>příští</i>]-23
III.	[<i>financovaný</i>]-3; [<i>kona</i>]-4; [<i>řízení</i>]-4	III.	
VIII.	[<i>sankce</i>]-8	VIII.	
X.	[<i>zvišenná</i>]-7	X.	
XI.	[<i>souce</i>]-5; [<i>prezidentonalt</i>]-12; [<i>stádoroku</i>]-9; [<i>dúchocí</i>]-11; [<i>kráce</i>]-16; [<i>vjeci</i>]-27	XI.	
XII.	[<i>čas</i>]-3; [<i>verdyk</i>]-4; [<i>preziden</i>]-4; [<i>richlos</i>]-16; [<i>dvanác</i>]-29; [<i>čtrnác</i>]-29	XII.	[<i>jedenác</i>]-24; [<i>ces</i>]-25
XIV.	[<i>menovat</i>]-5	XIV.	
XVI.	[<i>resort</i>]-2,5; [<i>rezort</i>]-2,3	XVI.	[<i>resort</i>]-25; [<i>rezort</i>]-23

Daniela Písařovicová se dopustila několika odchylek v kvantitě samohlásek. Ve čtyřech případech došlo ke zkrácení samohlásky [í], a to ve slovech [dobří] na [dobri]; [událostí] → [události] a [příští] → [příšti] (proběhlo dvakrát). Dále došlo ke zkrácení samohlásky [á] ve slově [má] na [ma] a samohlásky [ú] ve slově [údajná] na [udajná].

K zániku souhlásek došlo ve všech třech případech na konci slova: [financovaných] → [financovaný]; [konat] → [kona] a [řízení] → [řízení].

Došlo k hyperkorektní výslovnosti souhlásky *n*, a to ve slově [saňkce] na [sankce].

Byla špatně použita zdvojená výslovnost souhlásky stejné ve slově [zvíšená] na [zvíšenná]. Důležité je pozastavit se nad faktem, že slovo *zvýšená* se nepíše se zdvojenou souhláskou *n*, proto je otázkou, zdali moderátorka měla chybně napsané dané slovo ve svých podkladech, a tudíž ho pouze přečetla – i když špatně, nebo šlo o přerěknutí.

Velmi často u moderátorky došlo k splynutí souhlásek artikulačně příbuzných, a to ve slovech a slovních spojeních: [soutce] → [souce]; [prezidentdonalt] → [prezidendonalt]; [státdoroku] → [stádoroku] (stát do roku); [dúchotcú] → [dúchocú]; [krátce] → [kráce] a [vjetci] → [vjeci] (vědci).

K největšímu počtu odchylek od normy došlo v jiných dvoučlenných souhláskových skupinách. Třikrát v souhláskové skupině *st*: [část] → [čas]; [richlost] → [richlos] a [cest] → [ces]; a souhláskové skupině *ct*: [dvanáct] → [dvanác]; [čtrnáct] → [čtrnác] a [jedenáct] → [jedenác]. Zbývající odchylky se vyskytovaly ve slovech [verdykt] → [verdyk] a [prezident] → [preziden].

V projevu Daniely Písařovicové také jednou došlo k zániku souhlásky [j] na začátku slova [jmenovat] na [menovat].

U moderátorky byla zaznamenána také dubleta. Je ovšem velmi zajímavé, že Daniela Písařovicová použila oba tvary dublety, tedy [resort] i [rezort].

5.7 Martin Řezníček

U moderátora Martina Řezníčka, který tvoří dvojici se Světlanou Witowskou, docházelo k následujícím odchylkám: odchylky v kvalitě samohlásek; odchylky v kvantitě samohlásek; oslabení až zánik souhlásek; ráz; asimilace znělosti (souhlásky párové); sykavky; souhlásky artikulačně příbuzné; jiná dvoučlenná souhlásková spojení; ostatní vady a odchylky a dublety (tab. 11).

Tabulka 41: Martin Řezníček. Jevy: I. odchylky v kvalitě samohlásek; II. odchylky v kvantitě samohlásek; III. oslabení až zánik souhlásek; IV. ráz; V. asimilace znělosti (souhlásky n); IX. sykavky; XI. souhlásky artikulačně příbuzné; XII. jiná dvoučlenná souhlásková spojení; XV. ostatní vady a odchylky; XVI. dublety.

jev	záznam 31. 8.	jev	záznam 19. 9.
I.	[na]-20	I.	[na]-9; [změněný]-16
II.		II.	[příštího]-10; [spůsobí]-21; [tét']-5; [dnés]-21
III.		III.	[zahraňiční]-2; [několi]-9; [stabu]-25
IV.		IV.	[toale]-25
V.	[desítkách_fagónú]-22	V.	
IX.		IX.	[use]-9
XI.		XI.	[nejvječí]-4; [ocoudu]-28
XII.	[víken]-21; [šes]-21	XII.	[čas]-1; [fon]-1,3; [milijar]-4; [jedenác]-4; [mínystersvo]-10; [nenávisné]-11; [verdyk]-11; [mňeské]-16; [fotopas]-19
XV.		XV.	[zemňi]-8
XVI.		XVI.	[dyskusích]-2

U Martina Řezníčka se jako u druhého moderátora vyskytla odchylka v kvalitě samohlásek. Ve dvou případech došlo ke změně samohlásky [o] na samohlásku [a] ve spojení [no²a] na [na]. Dále se změnila samohláska [i] na samohlásku [e] ve slově [zmiňený] na [zmňeňený].

V projevu docházelo k odchylce v kvantitě samohlásek. Bylo zaznamenáno jak krácení dlouhého vokálu [i] ve slovech [příštího] → [příš^hího] a [spůsobí] → [sp^usobi], tak dloužení krátkého vokálu [é]: [teř] → [t^eř] a [dnes] → [dn^es].

K zániku souhlásek došlo ve dvou případech na konci slova: [zahraňičním] → [zahraňiční] a [několik] → [několi]; a v jednom případě uprostřed slova [stavbu] na [stabu].

Chyba v rázu se vyskytovala pouze jednou ve spojení [to²ale] na [toale].

Stejně jako u moderátora Jakuba Železného došlo i u Martina Řezníčka ke špatné asimilaci souhlásek párových, a to ve spojení [desítkách₂ vagónů] na [desítkách₂ fagónů].

V projevu nastal zánik sykavky ve spojení [ušse] na [use] (už se).

Ke splynutí souhlásek artikulačně příbuzných došlo u moderátora ve dvou případech. Místo slova [největší] bylo vysloveno [nejveči] a místo spojení [otsoudu] → [ocoudu] (od soudu).

Odchylka v jiných dvoučlenných souhláskových skupinách nastala u Martina Řezníčka nejčastěji ze všech pozorovaných moderátorů. V polovině případů šlo o špatnou výslovnost souhláskové skupiny *st*, a to ve slovech [část] → [čas]; [minysterstvo] → [minystersvo]; [nenávistné] → [nenávisné]; [mňestské] → [mňěské] a [fotopast] → [fotopas]. Ve zbývajících případech došlo k oslabení ve slovech [font] → [fon]; [milijart] → [milijar]; [jedenáct] → [jedenác] a [verdykt] → [verdyk].

K přechodu došlo pouze jednou. Místo slova [zemí] bylo řečeno [zemňí].

V projevu byla zaznamenána dubleta [dyskuse].

5.8 Světlana Witovská

U poslední zkoumané moderátorky Světlany Witovské se vyskytly následující odchylky: odchylky v kvantitě samohlásek; oslabení až zánik souhlásek; ráz; souhlásky stejné; souhlásky artikulačně příbuzné; jiná dvoučlenná souhlásková spojení; souhláska [j]; ostatní vady a odchylky a dublety.

Tabulka 45: Světlana Witovská. Jevy: II. odchylky v kvantitě samohlásek; III. oslabení až zánik souhlásek; IV. ráz; X. souhlásky stejné; XI. souhlásky artikulačně příbuzné; XII. jiná dvoučlenná souhlásková spojení; XIV. souhláska [j]; XV. ostatní vady a odchylky; XVI. dublety.

jev	záznam 31. 8.	jev	záznam 19. 9.
II.	[útoku]-23	II.	[přemnožení]-23; [příšří]-23
III.	[kúli]-6; [národní]-13; [šedesá]-27	III.	[požáda]-22;
IV.	[problematyckéa]-10	IV.	
X.	[sedmsetedy]-4	X.	
XI.		XI.	[vjeci]-23
XII.	[rús]-1,3; [patnác]-3; [třináč]-4; [šes]-8; [hos]-24	XII.	
XIV.	[ešře]-26	XIV.	
XV.	[nejméje]-25	XV.	
XVI.	[rezortu]-2	XVI.	

Odchylky v kvantitě samohlásek se vyskytly pouze třikrát, a to u zkrácení samohlásky [i] ve slovech [přemnožeňi] na [přemnožeňi] a [příšťi] na [příšťi]; a samohlásky [ú] ve slově [útokú] na [útoku].

K oslabení až zániku souhlásek došlo především na konci slov [národňím] → [národňi]; [šedesát] → [šedesá] a [požádat] → [požáda]. Souhláska [v] zanikla uprostřed slova [kvúli] na [kúli].

Vynechání rázu nastalo pouze jednou u slovního spojení [problematycké²a] na [problematyckéa].

Ke splynutí souhlásek stejných došlo pouze v spojení [sedmsettedy] na [sedmsetedy].

Zjednodušený tvar skupiny souhlásek artikulačně příbuzných byl vysloven ve slově [vjetci] na [vjeci].

Stejně jako u předchozích zkoumaných moderátorů došlo také u Světlany Witowské k oslabené výslovnosti souhláskové skupiny *st*, a to ve slovech [rúst] na [rús]; [šest] na [šes] a [host] na [hos]. Další oslabenou souhláskovou skupinou byla skupina *ct* ve slovech [patnáct] → [patnác] a [třináct] → [třinác].

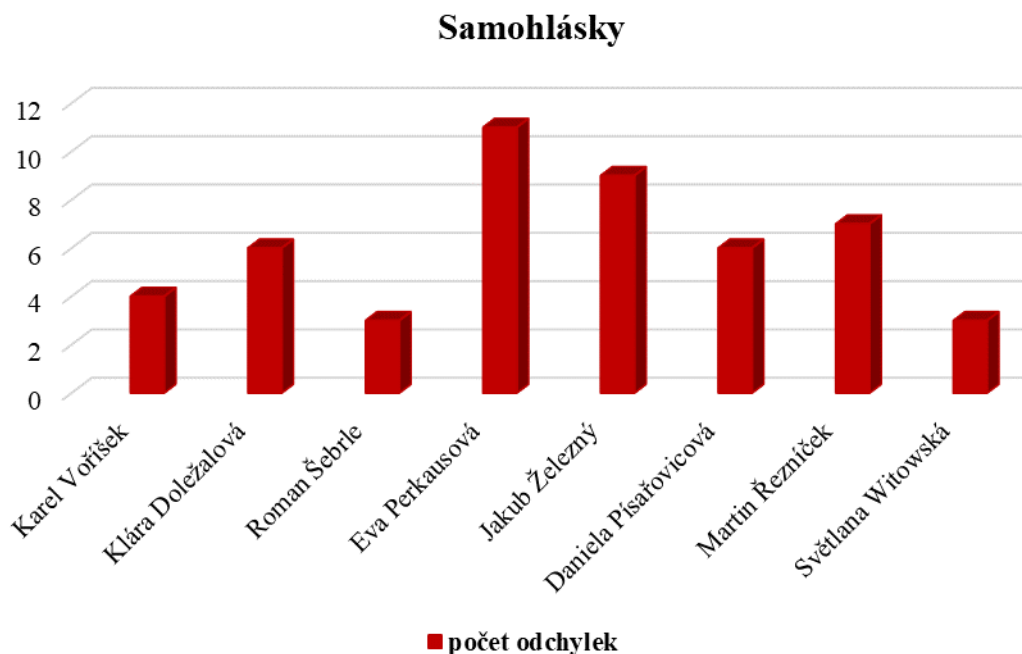
K vynechání souhlásky [j] došlo pouze na začátku slova [ješťe] na [ešťe].

K přeroknutí došlo také pouze jednou – místo slova [nejméňe] bylo řečeno [nejméje].

V projevu se vyskytovala také dubleta [rezort].

5.9 Statistika výskytu odchylek

V následujících grafech je znázorněn celkový počet odchylek v projevu jednotlivých moderátorů v pěti zkoumaných oblastech. Ty byly vytvořeny na základě spojení jednotlivých dílčích typů odchylek²: samohlásky; souhlásky a souhláska [j]; ráz; asimilace znělosti a asimilace artikulační.

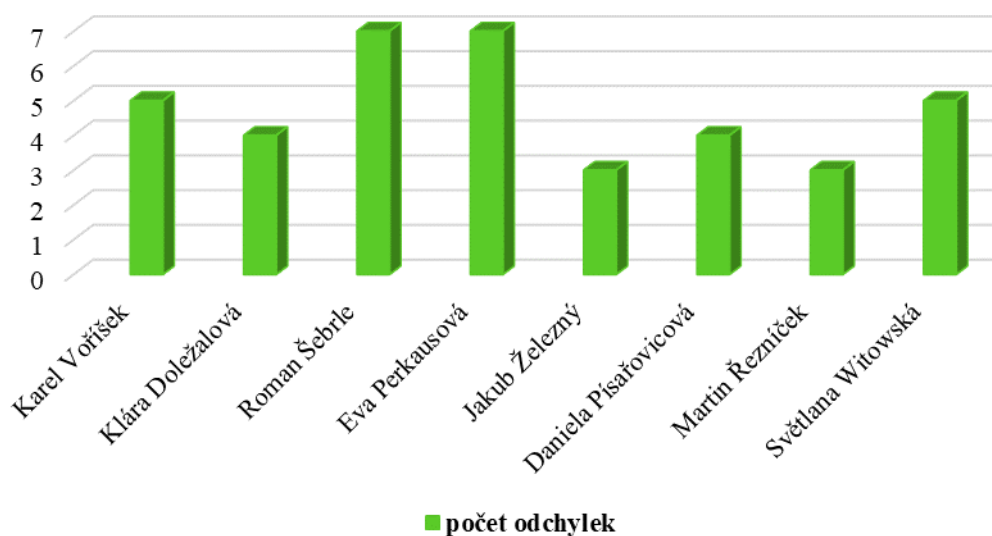


Graf 1: Samohlásky. Počet odchylek jednotlivých moderátorů při výslovnosti samohlásek. Prima: Karel Voříšek, Klára Doležalová, Roman Šebrle, Eva Perkausová; ČT: Jakub Železný, Daniela Písařovicová, Martin Řezníček, Světlana Witowská.

Z grafu č. 1 vyplývá, že množství odchylek ve výslovnosti samohlásek se u některých moderátorů liší. Například u Evy Perkausové (Prima) byl zaznamenán téměř dvojnásobný počet odchylek oproti některým ostatním moderátorům, podobně dopadl i Jakub Železný (ČT), který se dopustil devíti chyb. Naopak nejméně chybující byli moderátorka Světlana Witowská (ČT) a Roman Šebrle (Prima). Množství odchylek je ovšem u obou televizních stanic víceméně vyrovnané.

² Například kategorie *Samohlásky* zahrnuje odchylky v jejich kvalitě i kvantitě.

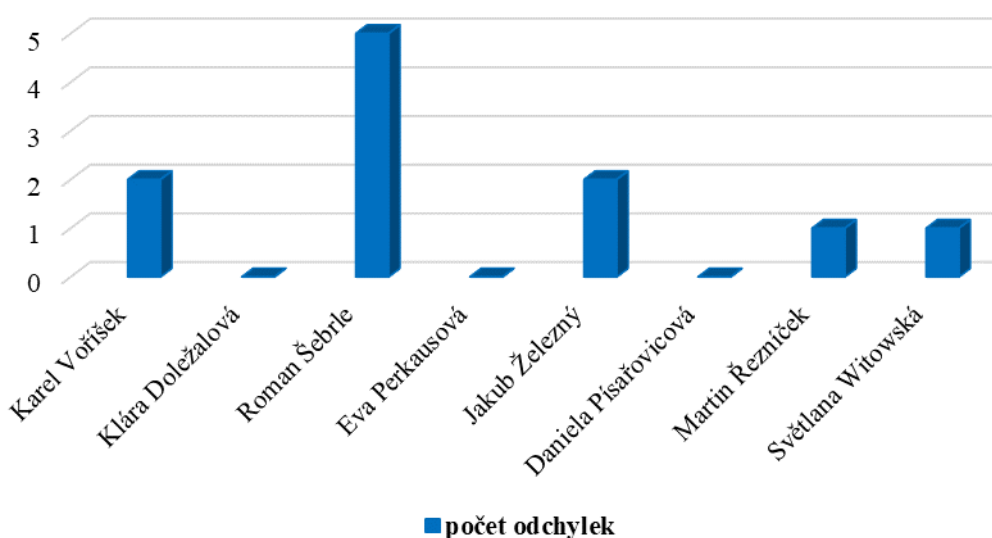
Souhlásky + [j]



Graf 2: Souhlásky + souhláska [j]. Počet odchylek jednotlivých moderátorů při výslovnosti souhlásek, včetně souhlásky [j]. Prima: Karel Voříšek, Klára Doležalová, Roman Šebrle, Eva Perkausová; ČT: Jakub Železný, Daniela Písařovicová, Martin Řezníček, Světlana Witowská.

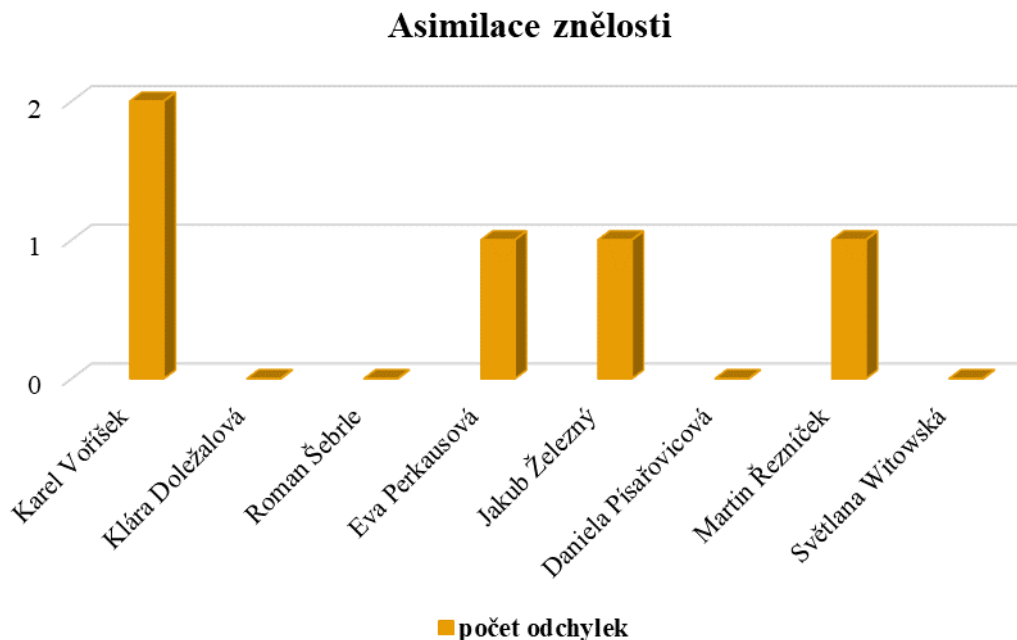
Jak je patrné z grafu č. 2, množství odchylek ve výslovnosti souhlásek je větší u moderátorů Primy než u moderátorů z České televize, a to konkrétně o osm odchylek. Je to dáno především zvýšeným počtem chyb v projevu moderátorské dvojice Romana Šebrleho a Evy Perkausové.

Ráz



Graf 3: Ráz. Počet nevyslovených rázů při projevu jednotlivých moderátorů. Prima: Karel Voříšek, Klára Doležalová, Roman Šebrle, Eva Perkausová; ČT: Jakub Železný, Daniela Písařovicová, Martin Řezníček, Světlana Witowská.

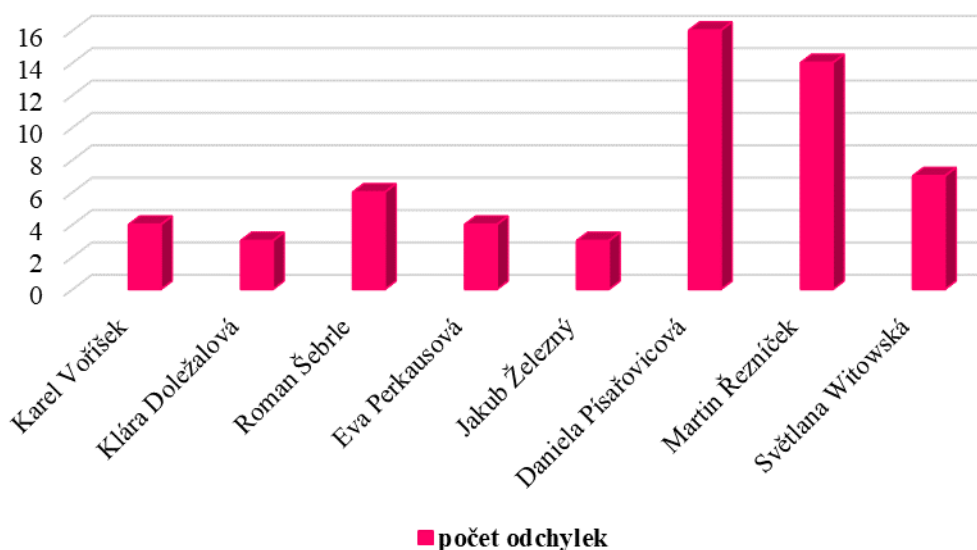
Z grafu č. 3 lze vyčíst, že s rázem mělo problém pouze pět moderátorů. Přestože je vyšší počet nevyslovených rázů při projevu na Primě, jedná se pouze o projev dvou moderátorů. Oproti tomu na ČT je sice počet odchylek nižší, objevuje se však u tří moderátorů. Proto by se dalo shrnout, že výskyt odchylek v oblasti rázu je u obou televizních stanic podobný.



Graf 4: Asimilace znělosti. Počet odchylek jednotlivých moderátorů u asimilace znělosti. Prima: Karel Voříšek, Klára Doležalová, Roman Šebrle, Eva Perkausová; ČT: Jakub Železný, Daniela Písařovicová, Martin Řezníček, Světlana Witowská.

Graf č. 4 ukazuje, že výskyt odchylek v oblasti asimilace znělosti je velmi nízký. I přesto můžeme říci, že více chyb se vyskytovalo u moderátorů na Primě, konkrétně u moderátora Karla Voříška. Zbývající tři moderátoři mají hodnoty stejné.

Asimilace artikulační



Graf 5: Asimilace artikulační. Počet odchylek jednotlivých moderátorů u asimilace artikulační. Prima: Karel Voříšek, Klára Doležalová, Roman Šebrle, Eva Perkausová; ČT: Jakub Železný, Daniela Písařovicová, Martin Řezníček, Světlana Witowská.

Z grafu č. 5 zjišťujeme, že výskyt odchylek u asimilace artikulační je velmi vysoký u moderátorů České televize ve srovnání s FTV Prima – konkrétně u Daniely Písařovicové a Martina Řezníčka. U ostatních moderátorů je počet chyb téměř stejný.

6 DISKUSE

Výše uvedené grafy (viz 5.9 Statistika výskytu odchylek) předkládají statistické údaje co do počtu odchylek ve zkoumaných oblastech a zároveň jsou dokladem toho, že nelze jednoznačně rozdělit vybranou skupinu moderátorů na ty, kteří mají téměř bezchybnou výslovnost, a ty, kteří naopak často a pravidelně chybují. Následující shrnutí tedy nabízí podrobnější charakteristiku projevů jednotlivých mluvčích.

U moderátora Karla Voříška se nevyskytuje tolik odchylek od normy ani výslovnostních vad, což je dáno zejména tím, že mezi téměř každým slovem dělá pauzu (frázování), proto má dostatek času na pečlivou artikulaci a výslovnost. Na druhou stranu jeho projev působí velmi trhaně a nesouvisle.

V projevu Kláry Doležalové se neobjevuje příliš mnoho odchylek od normy. Zde je to způsobeno tím, že dává přílišný důraz na téměř každé slovo, proto má, stejně jako Karel Voříšek, delší čas na tvorbu artikulacně správných slov. Její projev tím ale působí trhaně, hlas zní dramaticky a vše je doprovázeno výraznou mimikou.

Moderátor Roman Šebrle se dopouští již více výslovnostních chyb než jeho předchozí kolegové. To je zapříčiněno především jeho plynulejším projevem, ve kterém má mluvčí více sklony ke spojování slov nebo k oslabení výslovnosti (graf 2, graf 3). Na druhou stranu projev působí mnohem plynuleji a souvisleji, je ovšem opět doprovázen výraznou mimikou.

U Evy Perkausové se vyskytuje nejvíce výslovnostních chyb oproti jejím moderátorským kolegům z Primy. Mohlo by to být dáno tím, že její projev je, podobně jako u Romana Šebrleho, plynulejší, a proto dochází k oslabené výslovnosti nebo zániku některých souhlásek či jejich skupin (graf 1, graf 2, graf 3). Moderátorka působí velmi afektovaně, má výraznou mimiku a vše doprovází její dramatický hlas. Pokud navíc porovnáme délku záznamu (který je nejkratší) s délkou jakékoliv jiné nahrávky moderátorů z Primy, dojdeme k závěru, že moderátorka Eva Perkausová není dostatečně profesionální mluvčí.

Projev moderátora Jakuba Železného působí velmi plynule a přirozeně. Plynulostí projevu ovšem dochází ke zkracování dlouhých vokálů (graf 1). Jiné odchylky se ve velkém množství příliš nevyskytují, neboť moderátor dělá krátké pauzy mezi slovy, čímž získává čas na tvorbu artikulacně správných slov – stále to však působí přirozeně. Jakub Železný mluví také s velmi pečlivou artikulací.

Výstup Daniely Písařovicové je velmi plynulý. V projevu však nedělá žádné krátké pauzy mezi slovy, tudíž dochází často ke slévání souhláskových skupin (graf 2, graf 5). Přesto její výstup působí velmi přirozeně.

Moderátor Martin Řezníček působí sice přirozeně, ale jeho relativně plynulý projev je doprovázen velmi slabou artikulací a nevýraznou výslovností – mumlání. Proto u něj dochází k tak velkému počtu zaniknutí posledních hlásek (graf 1, graf 4, graf 5).

Projev Světlany Witowské je velmi profesionální. Mluví přirozeně a plynule, přestože dává mezi slova krátké pauzy jako její kolega Jakub Železný. Tím získává čas na pečlivější

artikulaci, a proto se u ní nevyskytuje tolik odchylek. Přesto můžeme najít zvýšený počet zaniknutí posledních hlásek právě z důvodu plynulého projevu (graf 2, graf 5).

V této práci jsem zkoumala pouze tzv. segmentální jevy (tvorba hlásek). V návaznosti na mé výsledky by mohla proběhnout analýza suprasegmentálních jevů, mezi které se řadí např. přízvuk, tón, intonace, frázování apod.,²⁵ která by blíže a přesněji charakterizovala jednotlivé výstupy hlasatelů. Bylo by tak možné podrobněji analyzovat výstup těch moderátorů, v jejichž projevu bylo příliš časté frázování, nebo kteří používali v nadměrné míře větný přízvuk.

7 ZÁVĚR

Cílem mé práce bylo analyzovat výstupy jednotlivých moderátorů vysílacích stanic Česká televize a FTV Prima a zjistit množství odchylek od normativní spisovné výslovnosti češtiny. Dále tyto projevy vzájemně porovnat a určit míru odlišnosti.

Z hlediska zkoumaných segmentálních jevů je počet odchylek od normativní formy v projevu moderátorů obou televizních stanic většinou vyrovnaný. Výjimkou je oslabení až zánik souhlásek moderátorů Primy, u nichž se tento jev vyskytuje častěji než u hlasatelů z České televize. Naopak v oblasti asimilace artikulační převyšuje počet odchylek některých moderátorů více než dvojnásobně množství chyb hlasatelů z Primy.

V závěru je třeba říci, že přestože je četnost odchylek obou televizních stanic, až na výjimky, vyrovnaná, projev moderátorů České televize působí u všech čtyř hlasatelů vždy profesionálněji, plynuleji a přirozeněji než u moderátorů televize Prima, což je dáno především správným použitím suprasegmentálních jevů.

Konečné výsledky mé práce by mohly sloužit jako podklady pro profesionálnější přípravu televizních moderátorů, kteří by se tak mohli více zaměřit na pečlivější artikulaci, plynulejší mluvu a správné oddělování slov při svém projevu.

8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. PETR, Jan, Miloš DOKULIL, Karel HORÁLEK, Jiřina HŮRKOVÁ a Miloslava KNAPPOVÁ. *Mluvnice češtiny 1*. Praha: Academia, 1986.
2. HŮRKOVÁ, Jiřina. *Česká výslovnostní norma*. Praha: Scientia, 1995. ISBN 80-85827-93-X.
3. ZEDEK, Martin. *Fonetická transkripce českého jazyka* [online]. Brno, 2014 [cit. 2019-12-08]. Dostupné z: https://www.vutbr.cz/www_base/zav_prace_soubor_verejne.php?file_id=87682. Bakalářská práce. Vysoké učení technické v Brně, Fakulta elektrotechniky a komunikačních technologií, Ústav telekomunikací. Vedoucí práce Ing. Petr Sysel, Ph.D..
4. KARLÍK, Petr, Marek NEKULA, Zdenka RUSÍNOVÁ a Miroslav GREPL. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2012. ISBN 978-80-7106-624-8.
5. KRČMOVÁ, Marie, Petr KARLÍK, Marek NEKULA, Jana PLESKALOVÁ. Ráz. *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017 [cit. 2019-12-09]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/RÁZ>
6. KRČMOVÁ, Marie. *Výslovnost ve veřejném projevu* [online]. Linguistica ONLINE, 2005, 8 [cit. 2019-12-09]. ISSN 1801-5336. Dostupné z: <http://www.phil.muni.cz/linguistica/art/krcmova/krc-015.pdf>
7. Česká fonetická transkripce. *Fonetika* [online]. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2015 [cit. 2019-12-10]. Dostupné z: <https://fonetika.ff.cuni.cz/o-fonetice/foneticka-transkripce/ceska-foneticka-transkripce/>
8. Odchylky od náležité výslovnosti českých samohlásek. *Internetová jazyková příručka* [online]. Jazyková poradna ÚJČ AV ČR, 2019 [cit. 2019-12-14]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=904>
9. SYNČÁKOVÁ, Klára. *Ortoepická norma současné češtiny: Kodifikace a praxe* [online]. Olomouc, 2013 [cit. 2019-12-14]. Dostupné z: https://theses.cz/id/ofvox3/KlaraSyncakova-ORTOEPICKA_NORMA_SOUCASNE_CESTINY_KODIFIKA.pdf. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra bohemistiky. Vedoucí práce PhDr. Petr Pořízka, Ph.D..
10. KRČMOVÁ, Marie. *Fonetika a fonologie* [online]. Brno, 2008 [cit. 2019-12-14]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/1499/el/estud/ff/js08/fonetika/ucebnice/ch02s01.html>
11. KRČMOVÁ, Marie, Petr KARLÍK, Marek NEKULA, Jana PLESKALOVÁ. *Asimilace. CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017 [cit. 2019-12-14]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/ASIMILACE>
12. Sykavka. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 2013 [cit. 2019-12-23]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Sykavka>
13. *Naše řeč: Lexikální ekvivalenty, dublety a varianty* [online]. 1974, 57(1) [cit. 2019-12-26]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=5742>
14. Pravopis a výslovnost přejatých slov se s – z. *Internetová jazyková příručka* [online]. Jazyková poradna ÚJČ AV ČR, 2019 [cit. 2019-12-26]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=121#nadpis6>

15. FTV Prima, 2019. *VELKÉ ZPRÁVY* [televizní vysílání]. Prima 15.8. [cit. 2019-09-08]. Dostupné z: <https://prima.iprima.cz/zpravodajstvi/15082019>
16. FTV Prima, 2019. *VELKÉ ZPRÁVY* [televizní vysílání]. Prima 16.8. [cit. 2019-09-14]. Dostupné z: <https://prima.iprima.cz/zpravodajstvi/16082019>
17. FTV Prima, 2019. *VELKÉ ZPRÁVY* [televizní vysílání]. Prima 31.8. [cit. 2019-10-01]. Dostupné z: <https://prima.iprima.cz/zpravodajstvi/31082019>
18. FTV Prima, 2019. *VELKÉ ZPRÁVY* [televizní vysílání]. Prima 19.9. [cit. 2019-10-18]. Dostupné z: <https://prima.iprima.cz/zpravodajstvi/19092019>
19. Česká televize, 2019. *Události* [televizní vysílání]. ČT1 15.8. [cit. 2019-10-14]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1097181328-udalosti/219411000100815/>
20. Česká televize, 2019. *Události* [televizní vysílání]. ČT1 16.8. [cit. 2019-11-02]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1097181328-udalosti/219411000100816/>
21. Česká televize, 2019. *Události* [televizní vysílání]. ČT1 31.8. [cit. 2019-11-02]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1097181328-udalosti/219411000100831/>
22. Česká televize, 2019. *Události* [televizní vysílání]. ČT1 19.9. [cit. 2019-12-02]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1097181328-udalosti/219411000100919/>
23. *Čeština doma a ve světě* [online]. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2008, **16**(1-2) [cit. 2019-12-30]. ISSN 1210-9339. Dostupné z: <https://ucjtk.ff.cuni.cz/wp-content/uploads/sites/57/2015/11/CDS2008-12.pdf>
24. Mezi moderátory je nejhorší Borhyová. In: *IDnes.cz* [online]. Praha: Mafra, 1999-, 11.12.2003 [cit. 2019-12-30]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/aktuality/mezi-moderatory-je-nejhors-borhyova.A_2003MM50A16A
25. Prozódie (lingvistika). In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 2017 [cit. 2020-01-03]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Proz%C3%B3die_\(lingvistika\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Proz%C3%B3die_(lingvistika))

9 SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulka 1	Vokalický trojúhelník
Tabulka 2	Moderátorské dvojice
Tabulka 3	Moderátorské vstupy Prima
Tabulka 4	Moderátorské vstupy ČT
Tabulka 5	Karel Voříšek
Tabulka 6	Klára Doležalová
Tabulka 7	Roman Šebrle
Tabulka 8	Eva Perkausová
Tabulka 9	Jakub Železný
Tabulka 10	Daniela Písařovicová
Tabulka 11	Martin Řezníček
Tabulka 12	Světlana Witowská

Graf 1	Samohlásky
Graf 2	Souhlásky + souhláska [j]
Graf 3	Ráz
Graf 4	Asimilace znělosti
Graf 5	Asimilace artikulační

10 PŘÍLOHY

Příloha 1: <https://uloz.to/file/dLYQt2rbND3X/priloha-1-zip>

V souboru se nachází všechny záznamy jednotlivých moderátorů rozdělené podle televizních stanic a data vysílání.

Poznámky u nahrávek:

„ŠPATNÁ“ – obraz či zvuk není v některých místech zcela kvalitní

„BEZ OBRAZU“ – moderátor nebyl po celou dobu projevu vidět a byla vysílána pouze reportáž

„obsahuje...“ – daná nahrávka obsahuje i projev druhého moderátorského partnera